

N:o 165.

Af herr E. W. Wretlind, om beviljande af ett anslag å 150,000 kronor för anläggning af två fabriker för tillverkning af oleomargarin.

Statens uppgift är att göra folket lyckligt genom att på allt sätt främja medborgarnes andliga och lekamliga välbefinnande. För det lekamliga välbefinnandet är intet viktigare än god tillgång på sunda och billiga födoämnen. Vår tids upptäckter på agrikulturens och kemiens områden gå till stor del också ut på att uppfinna nya former och nya tillredningssätt af födoämnen, så att folket må i sin helhet lätt få tillgång på sund och närande föda i riklig mängd.

Tillverkningen af oleo-margarin är en frukt af dessa arbeten. Dess beredning är af särdeles välsignelserik betydelse; ty för det första beredes sålunda ett sundt, lättsmält och närande födoämne (se utlåtande af svenska läkaresällskapet den 22 dennes), och för det andra beredes detta födoämne af ett ämne (talg), som annars till stor del förspilles. Här tillgodoses sålunda på en gång förbrukarens och producentens (kreatursuppfödarens) intressen på ett särdeles lyckligt sätt.

Det vore sålunda tydligen ur nationalekonomisk synpunkt oklokt och ur moralisk synpunkt orättfärdigt att förbjuda eller försvåra så väl import som tillverkning af detta födoämne, hvilket genom sin billighet är egnadt att komma just de mindre bemedlade klasserna till godo. Hela statens intresse skulle derigenom lida ett farligt afbräck. Men

det, som skadar *det hela*, skadar också *delarne* af det hela; och redan af detta skäl kan ett margarinförbud omöjligen gagna vårt lands jordbrukare, som utgöra så stor del af det hela. Detta utvecklades och bevisades för öfrigt ganska klart förliden riksdag i Första Kammarens tillfälliga utskotts n:o 1 utlåtande n:o 21 samt i Andra Kammarens tillfälliga utskotts n:o 2 utlåtande n:o 19, till hvilka jag alltså beder att få hänvisa, så väl som till den »Underdåniga berättelse rörande Margarinindustrien», som på nådigt uppdrag afgifvits den 25 sistlidne september till Konungen af generalkonsul C. Juhlin-Dannfelt.

Af dessa skrivelser framgår öppendagligen, att vid smör- och margarintillverkning icke kräfvos eller *bör* krävas annat än hvad som måste krävas vid *all annan* industri, i fall den på längden skall vinna förtroende, nemligen ärlighet och rättskaffenshet. Men för den, som icke vill iakttaga detta, skall intet margarinförbud kunna hindra svek, ty margarin *kan* tillverkas i hvilken bondgård som helst.

Förlidet års Riksdag och regering hafva funnit sig föranlättna att genom tullbeskattning fördyra brödet, hvilken fördyring hårdast drabbat de fattigaste; samma Riksdag och regering hafva funnit sig föranlättna att sätta en smörtull, som egentligen drabbar det för de fattige importerade *billiga* smöret. Det kan ju möjligen synas några vara en riktig konsekvens att nu alldeles förbjuda import och tillverkning af oleo-margarin, så att de fattigaste skola nödgas äta brödet utan allt slags smörliknande ämne. Derefter kan ju följa såsom ytterligare konsekvens importförbud för amerikanskt fläsk i det »goda syftet» att främja den svenska svinafveln o. s. v. Men en dylik konsekvens måste slutligen taga en ände med förskräckelse.

Herr Jöns Bengtsson i Gullåkra, med hvilken 30 andra instämt, har nu i Andra Kammaren väckt motion om, att 75,000 kr. ställas till regeringens förfogande för inlösen af nu i riket befintlig redskap för konstsmörs-tillverkning. Jag kan väl tänka mig den möjligheten, att denna motion af Riksdagen bifalles; men jag kan *icke* tänka mig den möjligheten, att regeringen mottager och använder dessa penningar på angifvet sätt i annat syfte än att sedermera låta oleo-margarin-tillverkningen fortgå för statens räkning till folkets bästa, i hvilket fall man ju skulle få alla de der kontrollerna vid tillverkningen af varan, som anses så nödvändiga vid beredandet af oleo-margarin, ehuru de äro lika eller ännu *mera* nödiga utur sanitär synpunkt vid vanlig smörtillverkning.

Emellertid är *en* margarinfabrik alldeles otillräcklig för vårt lands behof, synnerligen då man besinnar, att råvarorna icke kunna eller böra fraktas lång väg. Mig synes därför att, om Riksdagen, genom bifall

till herr Jöns Bengtssons motion, vill locka eller nödga regeringen att öfvertaga margarin-tillverkningen i riket för statens räkning, så bör Riksdagen gifva regeringen nödiga medel att uppsätta ännu ett par ytterligare margarinfabriker. (Det lilla Holland har 47 dylika fabriker.) Endast på det viset kan — enligt mitt sätt att se — rättfärdighetens kraf något så när tillfredsställas.

Jag ber därför få föreslå, att, i fall vederbörligt utskott finner skäligt fästa afseende vid herr J. Bengtssons motion, utskottet ock behagar taga i öfvervägande och tillstyrka mitt förslag,

att Riksdagen anvisar åt regeringen 150,000 kronor för anläggning af två fabriker för tillverkning af oleo-margarin, en i det nordliga och en i det sydliga Sverige.

Stockholm den 27 januari 1889.

E. W. Wretlind.